[2020] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ.

ਭਾਗਵਤ ਸ਼ਰਨ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਟੀ ਐਚ ਆਰ ਐਲ ਆਰ ਐਸ.)

ਬਨਾਮ

ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ.

(2008 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 6875)

03 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2020

[ਐੱਲ. ਨਾਗੇਸ਼ਵਰ ਰਾਓ ਅਤੇ ਦੀਪਕ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ - ਹਿੰਦੂ ਅਣਵੰਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ (ਐਚ.ਯੂ.ਐਫ) - ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬੋਝ - ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਚਾਰ ਪੁੱਤਰ ਸਨ - 2 ਪੁੱਤਰ ਕੱਟੇ ਗਏ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ - ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਦੋ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਬਚੀਆਂ - ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਵੰਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਮੁਦਈ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਐਚਯੂਐਫ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਲਈ - ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ - ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਰੱਖੀ ਗਈ: ਨਾ ਸਿਰਫ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸੰਯੁਕਤਤਾ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਵੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਪਤੀ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਹੈ - ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਵਪਾਰ ਸੰਯੁਕਤ ਹੈ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਹੈ - ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਬੋਝ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਇੱਕ ਐਚ.ਯੂ.ਐਫ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਸੰਪਤੀ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ - ਮੁਦਈ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਕਿ ਇੱਕ ਐਚ.ਯੂ.ਐਫ ਹੈ - ਸਿਧਾਂਤ .

ਸਬੂਤ - ਦਾਖਲਾ - ਆਯੋਜਤ: ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦਾਖਲਾ ਸਿਰਫ ਸਬੂਤ ਦਾ ਇੱਕ ਟੁਕੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਐਸਟੋਪਲ - ਚੋਣ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ - ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੋਰਟ

ਹੋਲਡ: 1.1 ਬੋਝ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਪੱਤੀ ਇੱਕ ਐਚ.ਯੂ.ਐਫ ਦੀ ਸੰਯੁਕਤ ਸੰਪਤੀ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਐਚ.ਯੂ.ਐਫ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮੁਖੀ ਕਰਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਜਾਇਦਾਦ ਇਸ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਨਿਊਕਲੀਅਸ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ 'ਮਿ.ਆਰ' ਅਤੇ ਸੰਨਜ਼ (ਐਮ.ਪੀ, 'ਐਲ.ਸੀ', ਆਰ.ਸੀ ਅਤੇ 'ਯੂ.ਐਲ') ਨੇ ਇੱਕ ਐਚ.ਯੂ.ਐਫ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਇਲਜ਼ਾਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਕੋਲ ਇਸ ਦੇ ਨਿਊਕਲੀਅਸ ਵਜੋਂ ਕੋਈ ਜਾਇਦਾਦ ਸੀ। ਇਹ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕੇਸ ਹੈ ਕਿ 'ਆਰਸੀ' ਅਤੇ 'ਐਲਸੀ' ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਤੋੜ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮਤਭੇਦ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਸਮੂਹ ਦੇ ਦੋ ਭਰਾ ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ

ਐਮ.ਪੀ ਅਤੇ 'ਯੂ.ਐਲ' ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਦਈ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੋਝ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਇੱਕ ਐਚ.ਯੂ.ਐਫ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਸਾਂਝ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸਾਂਝ ਅਤੇ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸਾਂਝ ਵੀ ਦਿਖਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਇਲਜ਼ਾਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ 'ਮਿ.ਆਰ' ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਚਾਰ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਐਚ.ਯੂ.ਐਫ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਕਿ 'ਐਲ.ਸੀ' ਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਰਹਿਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਘਨ ਪਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਿਘਨ ਤਾਂ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਇਹ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲੱਗੇ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਐਚ.ਯੂ.ਐਫ. [ਪਾਰਾ 1, 10-12][586-ਐੱਚ; 588-ਡੀ-ਜੀ]

1.2 ਮੁਦਈ 'ਯੂ.ਐਲ' ਦਾ ਪੋਤਾ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ 'ਐਮਪੀ' ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 70 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਬਦਲ ਕੇ ਅਸ਼ੋਕ ਨਗਰ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸ਼ੋਕ ਨਗਰ 'ਚ 'ਐੱਮਪੀ' ਅਤੇ 'ਯੂਐੱਲ' ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਏ ਸਨ। 'ਐੱਮ.ਪੀ.' ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਕੋਲ ਮੁਨਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, 'ਐਮਪੀ' ਨੇ ਇੱਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜੋ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਸੀ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦਾ ਭਰਾ 'ਉਲ' ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰੋਬਾਰ ਐਚ.ਯੂ.ਐਫ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮੁਦਈ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ 'ਉਲ' ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ 'ਚ 'ਐੱਮ.ਪੀ.' ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ 'ਐੱਮ.ਪੀ.' ਦਾ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ 'ਐੱਮ.ਪੀ.' ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। . ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਮੌਰਗੇਜ ਡੀਡ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ
ਜਿਸ ਵਿੱਚ 01.12.1944 ਅਤੇ 26.11.1946 ਨੂੰ 5 ਘਰ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਸ਼ੋਕ ਨਗਰ ਵਿਚ 6 ਘਰ ਸਨ, ਕੁਝ ਇਕ ਮੰਜ਼ਿਲਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦੋ ਮੰਜ਼ਿਲਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਮੁਦਈ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪੀ ਰੋਪਰਟੀਜ਼ ਇੱਕ ਐਚ.ਯੂ.ਐਫ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੰਯੁਕਤ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਹੋਣ ਪਰ ਸਿਰਫ਼ ਗਿਰਵੀਨਾਮੇ ਵਿਚ ਦਰਜ ਲਿਖਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। [ਪਾਰਾ 2, 13-16][583-ਐੱਚ; 588-ਜੀ; 590-ਏ-ਬੀ]

2. ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦਾਖਲਾ ਸਿਰਫ ਸਬੂਤ ਦਾ ਇੱਕ ਟੁਕੜਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸਾਂਝ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਇਹ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਬੋਝ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਪੱਤੀ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸੰਪਤੀ ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ

ਪਰਿਵਾਰ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਇਸ ਨਿਊਕਲੀਅਸ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਫੰਡਾਂ ਰਾਹੀਂ ਖਰੀਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਵਪਾਰ ਸੰਯੁਕਤ ਹੈ, ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਵਧੇਗੀ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਹੈ। ਐਚ.ਯੂ.ਐਫ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦਾਖਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਮੌਰਗੇਜ ਡੀਡ ਦੇ ਪਾਠਾਂ ਅਤੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਅਵਰਮੈਂਟਾਂ ਤੋਂ, ਸਿਰਫ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਜਾਇਦਾਦ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 19, 20][591-ਸੀ-ਈ; 592-ਬੀ-ਸੀ]

ਨਗੂਬਾਈ ਅੰਮਾਲ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ. ਬਨਾਮ ਬੀ. ਸ਼ਮਾ ਰਾਓ ਅਤੇ ਓਰਸ [1956] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 451; ਹਿਮਾਨੀ ਅਲੋਇਸ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਟਾਟਾ ਸਟੀਲ ਲਿਮਿਟੇਡ (2011) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 273 : [2011] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 60 – 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ।

3. 6 ਘਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, 5 ਗਿਰਵੀ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ 5 ਘਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, 3 'ਐੱਚR' (ਐਮ.ਪੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ) ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਪੂਰਵਜਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਵੇਚੇ ਗਏ ਸਨ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵਿਕਰੀ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਮੁਦਈ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਪੂਰਵਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਅਤੇ ਪਾਠਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਪੱਤੀ ਦੀ ਸਾਂਝ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਜਾਂ ਵੰਡ ਕਾਰਨ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਾਰੋਬਾਰ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਆਪਣਾ ਵੱਖਰਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਕਿ ਵੱਖਰੀਆਂ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਨੇ ਵੱਖਰਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਵੱਖਰਾ, ਜੇ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਰਸਮੀ ਵੰਡ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਦੂਸਰਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਐੱਚR' (ਐੱਚ. P-3) ਦੀ ਵਸੀਅਤ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਚੋਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਵਸੀਅਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਵਸੀਅਤ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਵਸੀਅਤ ਦੇ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਚੋਣ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਐਸਟੋਪਲ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਧਿਰ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਧਨ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸਭ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੁਦਈ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ, 'ਐੱਚR' ਦੀ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਹੈ

ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਕੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਬੇਦਖਲ ਕਰਨਾ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ 'ਐੱਚR' ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ, ਹੁਣ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਕਿ 'ਐੱਚR' ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਉਸਦੀ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਸੀ, ਗਲਤ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 21-25][592-ਸੀ-ਡੀ, ਐੱਫ-ਜੀ; 593-ਏ-ਬੀ, ਜੀ; 594-ਏ, ਬੀ, ਡੀ]

ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਿਗਮ ਅਤੇ ਐਨ.ਆਰ. ਬਨਾਮ ਡਾਇਮੰਡ ਐਂਡ ਜੇਮ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਐਨਆਰ ਏਆਈਆਰ 2013 ਐਸਸੀ 1241 : [2013] 4 ਐਸਸੀਆਰ 331; ਕਰਮ ਕਪਾਹਿ ਔਰ ਓਰ ॥ ਬਨਾਮ ਲਾਲ ਚੰਦ ਪਬਲਿਕ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ. (2010) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 753 : [2010] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 422; ਭਗਵਾਨ ਦਿਆਲ ਬਨਾਮ ਰੀਓਤੀ ਦੇਵੀ ਏਆਈਆਰ 1962 ਐਸਸੀ 287; ਡੀ.ਐਸ. ਲਕਸ਼ਮਈਆ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ. ਬਨਾਮ ਐਲ. ਬਾਲਾਸੁਬਰਾਮਣੀਅਮ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ. (2003) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 310 : [2003] 3 Suppl. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 13; ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੁਖਮਾਬਾਈ ਬਨਾਮ ਲਾਲਾ ਲਕਸ਼ਮੀਨਾਰਾਇਣ ਅਤੇ ਹੋਰ। [1960] 2 ਐਸਸੀਆਰ 253; ਅੱਪਾਸਾਹਿਬ ਪੀਰੱਪਾ ਚਮਦਗੜੇ ਬਨਾਮ ਦੇਵੇਂਦਰ ਪੀਰੱਪਾ ਚਮਦਗੜੇ (2007) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 521; - 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ.
ਭਗਵਤੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸਾਹ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ. ਬਨਾਮ ਦੁਲਹੀਨ ਰਾਮੇਸ਼ਵਰੀ ਕੁਇਰ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ. [1951] 2 ਐਸਸੀਆਰ 603; ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਰਾਓ ਕਾਂਗੋ ਬਨਾਮ ਨਾਰਾਇਣ ਦੇਵਜੀ ਕਾਂਗੋ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ. [1955] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 1- ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
ਅਪਾਲਸਵਾਮੀ ਬਨਾਮ ਸੂਰਿਆਨਾਰਾਇਣਮੂਰਤੀ ਆਈ.ਐਲ.ਆਰ. 1948 ਪਾਗਲ,440– ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

[1951] 2 ਐਸਸੀਆਰ 603 ਪੈਰਾ 10 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ
[1955] 1 ਐਸਸੀਆਰ 1 ਪੈਰਾ 10 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ
ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1962 ਐਸ.ਸੀ 287 ਪੈਰਾ 10 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ
[2003] 3 ਸਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 13 ਪੈਰਾ 10 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ
[1960] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 253 ਪੈਰਾ 10 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ
(2007) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 521 ਪੈਰਾ 10 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ
[1956] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 451 ਪੈਰਾ 20 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ
[2011] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 60 ਪੈਰਾ 20 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ
[2013] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 331 ਪੈਰਾ 24 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ
[2010] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 422 ਪੈਰਾ 25 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਭਾਗਵਤ ਸ਼ਰਨ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਟੀ ਐਚ ਆਰ ਐਲ ਆਰ ਐਸ.) ਬਨਾਮ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2008 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 6875

ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 05.05.2004 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ, ਗਵਾਲੀਅਰ ਸਥਿਤ ਬੈਂਚ ਨੇ ਐਮ.ਸੀ.ਸੀ. 2003 ਦਾ 26 ਨੰਬਰ ਸੀ.ਏ. 2008 ਦਾ ਨੰਬਰ 6876-6877

ਹਰੀਨ ਪੀ.ਰਾਵਲ, ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰ ਜੈਨ, ਵਿਕਾਸ ਸਿੰਘ, ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ, ਅਨੁਪਮ ਲਾਲ ਦਾਸ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਨਿਪੁਨ ਸਕਸੈਨਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੇਰੇਨਾ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਕੰਨਿਆ ਸਿੰਘ, ਕਾਰਤੀਕੇ ਕਨੋਜੀਆ, ਸਿਧਾਰਥ ਐਚ.ਰਾਵਲ, ਵਿਨੋਦ ਦਹੀਆ, ਬੀ.ਕੇ. ਸਤੀਜਾ, ਪੁਨੀਤ ਜੈਨ, ਬੀ.ਕੇ. ਅਗਰਵਾਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕ੍ਰਿਸਟੀ ਜੈਨ, ਹਰਸ਼ ਜੈਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅੰਕਿਤਾ ਗੁਪਤਾ, ਅਭਿਨੈ ਦੇਸ਼ਵਾਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਜੈਨ, ਪ੍ਰਮੋਦ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੀਪਿਕਾ ਕਾਲੀਆ, ਸੁਮਿਤ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਵਿਸ਼ਾਲ ਲਸ਼ਕਰੀ, ਨੀਰਜ ਸ਼ਰਮਾ, ਅਜੈ ਅਗਰਵਾਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੱਲਿਕਾ ਜੋਸ਼ੀ, ਸੌਰਭ. ਕੁਮਾਰ, ਐਸ.ਆਰ. ਜੋਸ਼ੀ, ਅਰਿੰਦਮ ਘੋਸ਼, ਵਿਕਰਾਂਤ ਸਿੰਘ ਬੈਸ, ਯਸ਼ ਪਾਲ ਢੀਂਗਰਾ, ਐੱਸ. ਕੇ. ਵਰਮਾ, ਅਰਜੁਨ ਗਰਗ, ਬੱਡੀ ਏ. ਰੰਗਨਾਧਨ, ਪ੍ਰਵੀਨ ਬਹਾਦੁਰ, ਅਮਿਤ ਅਗਰਵਾਲ, ਕੁ. ਮਨਜੀਤ ਕ੍ਰਿਪਾਲ, ਸੁਹਾਸ ਰਤਨਾ ਜੋਸ਼ੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ. ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ.

ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ

1. ਇੱਕ ਮੰਗਤ ਰਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਪਿੰਡ ਨਾਰਨੌਲ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਪੁੱਤਰ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਮਾਧਵ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ, ਲਾਲ ਚੰਦ, ਰਾਮ ਚੰਦ ਅਤੇ ਉਮਰਾਓ ਲਾਲ। ਰਾਮ ਚੰਦ ਨੂੰ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੀ ਗੌਰੀ ਮੱਲ ਨੇ ਗੋਦ ਲਿਆ ਸੀ। ਲਾਲ ਚੰਦ ਦੇ ਚਾਰ ਪੁੱਤਰ ਸਨ: ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ, ਹਰੀ ਰਾਮ, ਗੋਵਿੰਦ ਅਤੇ ਲਕਸ਼ਮੀ ਨਰਾਇਣ। ਮਾਧਵ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕੋਲ ਕੋਈ ਸਮੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਲਾਲ ਚੰਦ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹਰੀ ਰਾਮ ਨੂੰ ਗੋਦ ਲੈ ਲਿਆ। ਰਾਮ ਚੰਦ ਕੋਲ ਕੋਈ ਸਮੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਲਾਲ ਚੰਦ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸ਼੍ਰੀਰਾਮ ਨੂੰ ਗੋਦ ਲੈ ਲਿਆ। ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕੇਸ ਹੈ ਕਿ ਰਾਮ ਚੰਦ ਅਤੇ ਲਾਲ ਚੰਦ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲੋਂ ਸਬੰਧ ਤੋੜ ਲਏ ਸਨ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਮੰਗਤ ਰਾਮ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਦੋ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ, ਇੱਕ ਮਾਧਵ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹਰੀ ਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ, ਦੂਜੀ ਸ਼ਾਖਾ ਵਿੱਚ ਉਮਰਾਓ ਲਾਲ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰ ਜਿਵੇਂ ਬ੍ਰਿਜ ਮੋਹਨ, ਰਾਮੇਸ਼ਵਰ ਅਤੇ ਰਾਧਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੁਦਈ ਭਾਗਵਤ ਸ਼ਰਨ ਰਾਧਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਉਮਰਾਓ ਲਾਲ ਦਾ ਪੋਤਾ ਹੈ।

2. ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਧਿਰਾਂ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਮਾਧਵ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 70 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਬਦਲ ਕੇ ਅਸ਼ੋਕ ਨਗਰ ਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਮੁਕੱਦਮਾ 1988 ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮਾਧਵ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ 1918 ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮਾਧਵ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਨੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਜ਼ਮੀਂਦਾਰ ਦੇ ਮੁਨਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਨਸ਼ੀ ਮਾਧਵ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਵਿਵਾਦ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੁਦਈ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਦਾਦਾ ਉਮਰਾਓ ਲਾਲ ਵੀ ਕਰੀਬ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਅਸ਼ੋਕ ਨਗਰ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਨਾਜ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਧਵ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਨੇ ਮੁਨਸ਼ੀ ਦਾ ਕੰਮ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਮੁਨਸ਼ੀ ਮਾਧਵ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਦੁਕਾਨ ਬਣਾ ਕੇ ਅਨਾਜ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੁਦਈ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਾਧਵ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਅਤੇ ਉਮਰਾਓ ਲਾਲ ਦੋਵੇਂ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਪੈਰਾ 9 ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ ਕੀਤੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਸਨ। ਛੇ ਸੰਪਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਛੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਕਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਪੈਰਾ 9(2) ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਮੁਦਈ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਮਕਾਨ ਮਾਧਵ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਅਤੇ ਉਮਰਾਓ ਲਾਲ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਬਣਵਾਏ ਹਨ ਅਤੇ ਮਾਧਵ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਕਰਤਾ ਧਰਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੁਦਈ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਾਧਵ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕਰਤਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਕੁਝ ਜਾਇਦਾਦ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਾਧਵ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਅਤੇ ਉਮਰਾਓ ਲਾਲ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮਾਧਵ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦਾ ਗੋਦ ਲਿਆ ਪੁੱਤਰ ਹਰੀ ਰਾਮ (ਜਿਸ ਦੀ ਮੌਤ 1988 ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਹੋਣ ਤੱਕ ਹੋ ਗਈ ਸੀ) ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਕਰਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਸਨ। ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਉਸ ਦੇ ਨਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

3. ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮਾਧਵ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੀ ਮੌਤ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਸਾਲ 1935 ਵਿੱਚ, ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ 1941-42 ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਹਰੀ ਰਾਮ ਦੀ ਮੌਤ ਸਾਲ 1978 ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ।

4. ਵਾਹੀਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਵਾਹੀਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਕਾਸ਼ਤ ਅਧੀਨ ਸਨ ਅਤੇ ਕਾਸ਼ਤ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਮਰਹੂਮ ਮਾਧਵ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਅਤੇ ਉਮਰਾਓ ਲਾਲ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰੀ ਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਰੀ ਰਾਮ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਦੀ ਵਿਧਵਾ ਰੱਜੋ ਦੇਵੀ (ਦੇਫ. ਨੰ. 6) ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਖੇਤੀ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਮੁਦਈ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਹਰੀ ਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਜਾ, ਪੁੱਤਰ, ਜਵਾਈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਕੁਝ ਵਾਹੀਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਜੋਂ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਨਰਲ ਪਾਵਰ. ਇਹਨਾਂ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਹਰੀ ਰਾਮ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਟਾਰਨੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਤੱਥ ਉਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸ਼ਾਖਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਉਮਰਾਓ ਲਾਲ ਦੇ ਵੰਸ਼ਜ ਸਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਲਜ਼ਾਮ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦੇ ਪੈਰਾ

ਭਾਗਵਤ ਸ਼ਰਨ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਟੀ ਐਚ ਆਰ ਐਲ ਆਰ ਐਸ.) ਬਨਾਮ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ [ਦੀਪਕ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ.]

9 ਵਿੱਚ ਦੱਸੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਪਤੀਆਂ ਹਿੰਦੂ ਅਣਵੰਡੇ ਪਰਿਵਾਰ (ਛੋਟੇ ਐਚ.ਯੂ.ਐਫ ਲਈ) ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਸਨ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਮੁਦਈ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੀਟ ਅਤੇ ਬਾਉਂਡ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

5. ਸਹੂਲਤ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਮੁਦਈ ਦੇ ਪੈਰਾ 18 ਨੂੰ ਕੱਢਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

“(18) ਕਿ ਮੁਦਈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 18 ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸਾਲ 1954 ਤੱਕ ਲਗਭਗ ਸਾਂਝਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਘਾਟੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਬੰਦ ਹੋਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਅਜੇ ਤੱਕ ਅਣਵੰਡੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਸਵਰਗੀ ਹਰੀ ਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਮੁਦਈ ਦੇ ਪੈਰਾ ਨੰ. 9(1) (ਸੀ ਡੀ ਈ ਐੱਫ) ਵਿਚ ਦਰਜ ਮਕਾਨ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਘਟਾਏ ਜਾਣ ਲਈ ਦੇਣਦਾਰ ਹਨ।

ਇਹ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕੁਝ ਬਚਾਓ ਪੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਜਾਂ ਤਾਂ ਹਰੀ ਰਾਮ ਦੇ ਵੰਸ਼ਜਾਂ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਕਤਾਰ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਜਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਉਮਰਾਓ ਲਾਲ ਦੇ ਵੰਸ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਾਰਿਸ ਨੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ। ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਇਤਰਾਜ਼ ਇਹ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦੇ ਪੈਰਾ 9 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਐਚ.ਯੂ.ਐਫ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਦੇ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਐਚ.ਯੂ.ਐਫ ਸੀ।

6. ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ "ਮੁਨਸ਼ੀ ਮਾਧਵ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ" ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਮਰਾਓ ਲਾਲ ਇਸ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ ਜਾਂ ਉਕਤ ਦੁਕਾਨ ਸਾਂਝੀ ਦੁਕਾਨ ਸੀ। ਮੁਦਈ ਦੇ ਪੈਰਾ 9 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਘਰ ਇਕੱਲੇ ਮਾਧਵ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦੇ/ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਵਾਹੀਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਹਰੀ ਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

7. ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੇ ਮਰਹੂਮ ਹਰੀ ਰਾਮ ਦੀ ਵਸੀਅਤ 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੰਬਰ 1-3 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਘਰ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਵਸੀਅਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰੀ ਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮੁਦਈ ਜੋ ਵਸੀਅਤ ਅਧੀਨ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਹੁਣ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ

ਸਕਦਾ ਕਿ ਹਰੀ ਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਵਸੀਅਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਉਸ ਦੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੁਦਈ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਰੀ ਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਵਿੱਚ 6 ਵਿੱਚੋਂ 3 ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

8. ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁੱਦੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਸਾਡੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਰਫ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਮੁੱਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹਨ ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:-

1. ਕੀ ਮੁਦਈ ਦੇ ਪੈਰਾ ਨੰ. 9 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਹਨ ਜਾਂ ਕੀ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਬਿਆਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹੀ ਖੁਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਹਨ?

2. ਕੀ ਸਿਵਲ ਜੱਜ ਕਲਾਸ-2, ਅਸ਼ੋਕ ਨਗਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਦਾਇਰ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰ.94-ਏ/86 ਵਿਚ ਮੁਦਈ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਵਜੋਂ ਹਰੀ ਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਈ ਗਈ ਵਸੀਅਤ ਮਿਤੀ 6.2.1987 ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ?

3. ਜੇਕਰ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਕੀ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਉਕਤ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ?

4. ਕੀ ਹਰੀ ਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ 6.2.1987 ਦੀ ਵਸੀਅਤ ਰੱਦ ਹੈ?

ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਸਨ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਦਾ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ 2.38% ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖਾਂ ਨੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵੰਡ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮੁਦਈ ਨੇ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੇਰੀ ਦੀ ਮੁਆਫੀ, ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਕੋਡ ਆਫ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1908 ਦੇ ਆਰਡਰ XLI ਰੂਲ 27 ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਅਪੀਲ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ।

9. ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰ ਜੈਨ, ਸ਼੍ਰੀ ਹਰੀਨ ਪੀ. ਰਾਵਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ, ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਕਾਸ ਸਿੰਘ, ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਨੁਪਮ ਲਾਲ ਦਾਸ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ।

10. ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਇਹ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਐਚ.ਯੂ.ਐਫ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਗਠਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਿਰਣੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਹਨਾਂ ਦਲੀਲਾਂ ਅਤੇ ਹਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ. ਕਾਨੂੰਨ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਬੋਝ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਹੈ ਜੋ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਐਚ.ਯੂ.ਐਫ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਸੰਪਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਭਗਵਾਨ ਦਿਆਲ ਬਨਾਮ ਰੀਓਤੀ ਦੇਵੀ1 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਜਤਾਇਆ ਹੈ।

ਭਾਗਵਤ ਸ਼ਰਨ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਟੀ ਐਚ ਆਰ ਐਲ ਆਰ ਐਸ.) ਬਨਾਮ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ [ਦੀਪਕ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ.]

ਭਗਵਾਨ ਦਿਆਲ ਬਨਾਮ ਰੀਓਤੀ ਦੇਵੀ 1 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ। ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਕੋਲ ਹੈ ਨੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਮ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅੱਗੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਸਹਿਪਾਠੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਦੂਜੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਉੱਥੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕੋਈ ਧਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਬਾਕੀ ਸਹਿਪਾਠੀਆਂ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕੋਈ ਧਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਵੱਖ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਪਰਿਵਾਰ ਹੁਣ ਸਾਂਝਾ ਪਰਿਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਭਗਵਤੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸਾਹ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐੱਸ.ਵੀ. ਦੁਲਹੀਨ ਰਾਮੇਸ਼ਵਰੀ ਕੁਏਰ ਅਤੇ ਓਰਸ. 2, ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

"…. ਪੁਨਰ-ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਵੱਖ ਹੋਏ ਸਹਿਪਾਠੀਆਂ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿਣ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜਾਂ ਸੰਪਤੀਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸੌਦੇ ਲਈ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚੁਣਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਤਾਕਸ਼ਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਹਿਪਾਠੀਆਂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ।

ਅਪਲਾਸਵਾਮੀ ਬਨਾਮ ਸੂਰਿਆਨਾਰਾਇਣਮੂਰਤੀ 3 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਿਵੀ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਕਿਹਾ: "ਕੇਸ ਦੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਲਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਸਬੂਤ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਕੋਲ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ। ਸੰਯੁਕਤ, ਅਤੇ ਬੋਝ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਕੋਈ ਵਸਤੂ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਂਝੀ ਸੀ। ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਕੋਲ ਕੁਝ ਸੰਯੁਕਤ ਸੰਪੱਤੀ ਸੀ ਜੋ ਇਸਦੇ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਸਾਪੇਖਿਕ ਮੁੱਲ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਿਊਕਲੀਅਸ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸੰਪਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਬੋਝ ਪਾਰਟੀ 'ਤੇ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਵੈ-ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਰਾਓ ਕਾਂਗੋ ਬਨਾਮ ਨਾਰਾਇਣ ਦੇਵਜੀ ਕਾਂਗੋ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ. 4 ਵਿੱਚ ਡੀ.ਐਸ. ਲਕਸ਼ਮਈਆ ਅਤੇ ਓਰਸ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਨਾਮ ਬਾਲਾਸੁ ਬਰਾਮਣੀਅਮ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ.5 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਖਿਆ:

---

1 ਏਆਈਆਰ 1962 ਐਸਸੀ 287

2 (1951) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 603

3 ਆਈ.ਐਲ.ਆਰ. 1948 ਮੈਡ.440

4 (1955) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 1

5 (2003) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 310

"ਇਸ ਲਈ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਕਾਰਨ ਸੰਪੱਤੀ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜਾਇਦਾਦ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਧਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ। ਜੇਕਰ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਨਿਊਕਲੀਅਸ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਹੋਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੈ-ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਇਦਾਦ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਾਬਤ ਕਰੋ ਕਿ ਉਸਨੇ ਜਾਇਦਾਦ ਆਪਣੇ ਫੰਡਾਂ ਨਾਲ ਖਰੀਦੀ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਨਿਊਕਲੀਅਸ ਤੋਂ ਜੋ ਉਪਲਬਧ ਸੀ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੁਖਮਾਬਾਈ ਬਨਾਮ ਲਾਲਾ ਲਕਸ਼ਮੀਨਾਰਾਇਣ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬੋਝ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਹੈ ਜੋ ਹਿੰਦੂ ਅਣਵੰਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ।

11. ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਐਚ.ਯੂ.ਐਫ ਸਿਰਫ਼ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮੁਖੀ ਕਰਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਜਾਇਦਾਦ ਇਸ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਨਿਊਕਲੀਅਸ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮਤਭੇਦ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਸਮੂਹ ਦੇ ਦੋ ਭਰਾ ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਮਾਧਵ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਅਤੇ ਉਮਰਾਓ ਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਦਈ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੋਝ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਇੱਕ ਐਚ.ਯੂ.ਐਫ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਸਾਂਝ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸਾਂਝ ਅਤੇ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸਾਂਝ ਵੀ ਦਿਖਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ।

12. ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੰਗਤ ਰਾਮ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਐਚ.ਯੂ.ਐਫ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਇਲਜ਼ਾਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਕੋਲ ਇਸ ਦੇ ਨਿਊਕਲੀਅਸ ਵਜੋਂ ਕੋਈ ਜਾਇਦਾਦ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੰਗਤ ਰਾਮ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਚਾਰ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਐਚ.ਯੂ.ਐਫ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਇਲਜ਼ਾਮ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਕਿ ਲਾਲ ਚੰਦ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਦਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਘਨ ਪਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਿਘਨ ਤਾਂ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਇਹ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲੱਗੇ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਐਚ.ਯੂ.ਐਫ.

13. ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਧਵ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਅਤੇ ਉਮਰਾਓ ਲਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਸ਼ੋਕ ਨਗਰ ਆਏ ਸਨ। ਮਾਧਵ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਕੋਲ ਮੁਨਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ,

---

6 (1960) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 253

7 (2007) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 521

ਭਾਗਵਤ ਸ਼ਰਨ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਟੀ ਐਚ ਆਰ ਐਲ ਆਰ ਐਸ.) ਬਨਾਮ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ [ਦੀਪਕ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ.]

ਮਾਧਵ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਨੇ ਇੱਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਸੀ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਭਰਾ ਉਮਰਾਓ ਲਾਲ ਇਸ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰੋਬਾਰ ਐਚ.ਯੂ.ਐਫ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

14. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮੁਦਈ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰੋਬਾਰ ਉਮਰਾਓ ਲਾਲ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਮਾਧਵ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਮਾਧਵ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਕਾਰੋਬਾਰ ਮਾਧਵ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਗਵਾਹ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਬਹੁਤ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕੋਈ ਗਵਾਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਮੁਦਈ ਭਾਗਵਤ ਸ਼ਰਨ ਦਾ ਜਨਮ ਸਾਲ 1951 ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 4 ਅਤੇ 8 ਉਸ ਤੋਂ 5 ਅਤੇ 11 ਸਾਲ ਛੋਟੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹਨਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਗਵਾਹੀ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

15. ਮੁਦਈ ਮੌਰਗੇਜ ਡੀਡ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ 01.12.1944 ਅਤੇ 26.11.1946 ਨੂੰ ਸੇਠ ਬੁਧਮਲ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ 5 ਘਰ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਸ਼ੋਕ ਨਗਰ ਵਿਚ 6 ਘਰ ਸਨ, ਕੁਝ ਇਕ ਮੰਜ਼ਿਲਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦੋ ਮੰਜ਼ਿਲਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਮੁਦਈ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਇੱਕ ਨੂੰ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ 5 ਨੂੰ 01.12.1944 ਨੂੰ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (ਐਕਸ.ਪੀ.28). ਇਸ ਗਿਰਵੀਨਾਮੇ ਨੂੰ ਹਰੀ ਰਾਮ, ਪੁੱਤਰ ਮਾਧਵ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ, ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਜ ਮੋਹਨ, ਰਾਮੇਸ਼ਵਰ ਦਾਸ ਅਤੇ ਰਾਧਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ, ਪੁੱਤਰ ਉਮਰਾਓ ਲਾਲ ਅਤੇ ਪੈਪ ਚੰਦ ਅਤੇ ਬਾਬੂ ਲਾਲ @ ਦੀਪ ਚੰਦ, ਬ੍ਰਿਜ ਮੋਹਨ ਦੇ ਛੋਟੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਨੱਥੂ ਦੁਆਰਾ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਲਾਲ ਨਾਬਾਲਗ ਪੁੱਤਰ ਹਰੀ ਰਾਮ, ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫਰਮ ਮੈਸਰਜ਼ ਮਾਧਵ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਅਗਰਵਾਲ ਦੇ ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। 5 ਘਰਾਂ ਦੇ ਵਰਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੌਰਗੇਜ ਡੀਡ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਾਇਦਾਦਾਂ "ਸਾਡੀ ਮਲਕੀਅਤ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹਨ"। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਸਾਰੇ ਬੋਝ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ 5 ਘਰ ਸੇਠ ਬੁੱਧਮਲ ਕੋਲ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਅਜਿਹਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਰਾਮ ਬਲਦੇਵ ਬੈਂਕ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁਕਾਉਣ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਜਾਇਦਾਦ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਜੋ ਰਕਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਾਇਦਾਦ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਹ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਟਰਾਂਸਫਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਸੇਠ ਬੁਧਮਲ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖੀ ਗਈ। ਮੌਰਗੇਜ ਡੀਡ ਦੇ ਪੈਰਾ 5 ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਸਾਰੇ ਬੋਝਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ ਅਤੇ, "ਅਸੀਂ ਇਸਦੇ ਪੂਰਨ ਮਾਲਕ ਹਾਂ ਅਤੇ ਕੋਈ ਸਹਿ-ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਸਹਿ-ਸ਼ੇਅਰਰ ਨਹੀਂ ਹੈ"। ਇਸ ਗਿਰਵੀਨਾਮੇ 'ਤੇ ਹਰੀ ਰਾਮ, ਬ੍ਰਿਜ ਮੋਹਨ, ਰਾਮੇਸ਼ਵਰ ਲਾਲ, ਰਾਧਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ ਗਿਰਵੀਨਾਮੇ ਵਜੋਂ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਹ ਦਰਸਾਏਗਾ ਕਿ ਇਹ ਸੰਪਤੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਸਨ।

16. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸੰਪਤੀਆਂ ਐਚ.ਯੂ.ਐਫ ਦੀਆਂ ਸਨ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੰਯੁਕਤ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਹੋਣ ਪਰ ਸਿਰਫ਼ ਗਿਰਵੀਨਾਮੇ ਵਿਚ ਦਰਜ ਲਿਖਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ 26.11.1946 ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਗਿਰਵੀਨਾਮਾ ਡੀਡ ਦੁਆਰਾ, ਗਿਰਵੀ ਰੱਖੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਵਧਾ ਕੇ ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 45,000/-, ਅਤੇ 5 ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪਾਛੜ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਤੇਲ ਮਿੱਲ ਵੀ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੇਠ ਬੁਧਮਲ ਨੇ ਉਕਤ ਗਿਰਵੀਨਾਮੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਿਰਵੀ ਰਕਮ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਹਰੀ ਰਾਮ, ਬ੍ਰਿਜ ਮੋਹਨ, ਰਾਮੇਸ਼ਵਰ ਲਾਲ, ਰਾਧਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ, ਨੱਥੂ ਲਾਲ ਆਦਿ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮਾ (ਐਕਸ.ਪੀ.4) ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ। ਮੁਦਈ ਦੇ ਪੈਰਾ 6 ਅਤੇ 8 ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:-

"6. ਕਿ, ਉਪਰੋਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਬਚਾਓ ਪੱਖਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਵਪਾਰਕ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮੈਂਬਰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਖਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਦੁਆਰਾ ਨਾਬਾਲਗ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਗਿਰਵੀਨਾਮੇ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

8. ਕਿ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਨਾਬਾਲਗ ਹੁਣ ਬਹੁਮਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਸੌਦੇ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ। ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੰ. 1 ਤੋਂ 3 ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਖਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

17. ਉਪਰੋਕਤ ਹਰੀ ਰਾਮ, ਬ੍ਰਿਜ ਮੋਹਨ, ਰਾਮੇਸ਼ਵਰ ਲਾਲ, ਰਾਧਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਨੱਥੂ ਲਾਲ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ 09.10.1955 (ਐਕਸ. ਪੀ.-5) ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਮੌਰਗੇਜ ਡੀਡ ਦੇ ਪੈਰਾ 6 ਅਤੇ 8 ਦਾ ਜਵਾਬ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੋ:-
"

6. ਕਿ ਮੁਦਈ ਦੇ ਪੈਰਾ 6 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

8. ਕਿ, ਮੁਦਈ ਦੇ ਪੈਰਾ 8 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬ ਹੈ ਕਿ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੰ. 6 ਅਜੇ ਵੀ ਨਾਬਾਲਗ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਬਹੁਮਤ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 3 ਮੁਖੀ (ਕਰਤਾ) ਗਲਤ ਹਨ, ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਮੁਖੀ ਹਨ, ਨਾ ਹੀ ਗਿਰਵੀਨਾਮੇ ਦਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਇਸ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਭਾਗਵਤ ਸ਼ਰਨ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਟੀ ਐਚ ਆਰ ਐਲ ਆਰ ਐਸ.) ਬਨਾਮ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ [ਦੀਪਕ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ.]

ਪਿਛਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਉਪਰੋਕਤ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰੀ ਰਾਮ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਹ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਕੋਲ ਸਾਂਝਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸਾਂਝਾ ਪਰਿਵਾਰਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਹੈ। ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਵਿਗਾੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

18. ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰੀ ਰਾਮ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਗਿਰਵੀ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਰਤ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਿਰਵੀਨਾਮੇ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗਿਰਵੀਨਾਮਾ ਡੀਡ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਬਾਲਗਾਂ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖ ਕੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸੰਪੱਤੀ ਜੋ ਸਾਲ 1944 ਵਿੱਚ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ 1946 ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਸਾਂਝੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੰਪਤੀ ਸਾਂਝੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ ਜਾਂ ਐਚ.ਯੂ.ਐਫ ਦੀ ਸੰਪਤੀ।

19. ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦਾਖਲਾ ਸਿਰਫ ਸਬੂਤ ਦਾ ਇੱਕ ਟੁਕੜਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਹਰੀ ਰਾਮ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਭਰਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੇਠ ਬੁੱਢਮੱਲ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਕੀਤੇ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਪੈਰਾ 6 ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਦਾਖਲਾ ਇੱਕ ਵਪਾਰਕ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਐਚ.ਯੂ.ਐਫ ਨਾਲ। ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸਾਂਝੀਤਾ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਇਹ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਬੋਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਪੱਤੀ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ ਹੈ ਕਿ ਸੰਪੱਤੀ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਨਿਊਕਲੀਅਸ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਇਸ ਨਿਊਕਲੀਅਸ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਫੰਡਾਂ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਵਪਾਰ ਸੰਯੁਕਤ ਹੈ, ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਵਧੇਗੀ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪੈਰਾ 8 ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦਾਖਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨਾਬਾਲਗਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਨੰਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 1-3, ਜੋ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰ: 1-3 ਨਾ ਤਾਂ ਹੈੱਡ ਜਾਂ ਕਰਤਾ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਗਿਰਵੀਨਾਮਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦਾਖਲੇ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦਾਖਲਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

20. ਨਾਗੁਬਾਈ ਅੰਮਾਲ ਅਤੇ ਓਆਰਐਸ ਵਿੱਚ. ਬਨਾਮ ਸ਼ਮਾ ਰਾਓ ਅਤੇ ਓਆਰਐਸ. 8 ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਲੋਕਸ ਕਲਾਸਿਕਸ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ: -

"ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਦਾਖਲਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਸਬੂਤ ਦਾ ਇੱਕ ਟੁਕੜਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਹਾਲਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਹ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ. ਇਸ ਨੂੰ ਗਲਤ ਜਾਂ ਝੂਠਾ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਇਹ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਇਸ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਰੋਕਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਿਰਣਾਇਕ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। "

ਜਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਹਿਮਾਨੀ ਅਲੋਇਸ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਟਾਟਾ ਸਟੀਲ ਲਿਮਟਿਡ, 10 ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦਾਖਲਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸੁਚੇਤ ਅਤੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕੰਮ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਐਚ.ਯੂ.ਐਫ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦਾਖਲਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਮੌਰਗੇਜ ਡੀਡ ਦੇ ਪਾਠਾਂ ਅਤੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਅਵਰਮੈਂਟਾਂ ਤੋਂ, ਸਿਰਫ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਜਾਇਦਾਦ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

21. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਕਈ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 6 ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ 5 ਗਿਰਵੀ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਕ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ 5 ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ 3 ਹਰੀ ਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਵੇਚੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਪੂਰਵਜਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵਿਕਰੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਹਰੀ ਰਾਮ ਨੂੰ ਇਕੱਲਾ ਮਾਲਕ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਾਇਦਾਦ। ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਇੱਕ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ Exਐੱਚ.D-4 ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਮੰਜ਼ਿਲਾ ਮਕਾਨ ਵਪਾਰਕ ਫਰਮ ਮਾਧਵ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਅਗਰਵਾਲ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੀ ਰਾਮ ਫਰਮ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨ ਲਈ, ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਘਰ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਸੇਠ ਬੁੱਧਮਲ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੇਠ ਬੁਧਮਲ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ 12.09.1967 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਹੋਰ ਦੋ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰੀ ਰਾਮ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਵਪਾਰਕ ਫਰਮ ਮਾਧਵ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਅਗਰਵਾਲ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਇਕੱਲਾ ਮਾਲਕ ਸੀ।

22. ਇਹਨਾਂ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡਾਂ ਅਤੇ ਪਾਠਾਂ ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਪੂਰਵਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਦੇ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਪੱਤੀ ਦੀ ਸਾਂਝ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਜਾਂ ਵੰਡ ਕਾਰਨ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੁਦਈ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡਾਂ ਨੂੰ

ਭਾਗਵਤ ਸ਼ਰਨ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਟੀ ਐਚ ਆਰ ਐਲ ਆਰ ਐਸ.) ਬਨਾਮ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ [ਦੀਪਕ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ.]

ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੁਦਈ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰੋਬਾਰ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਆਪਣਾ ਵੱਖਰਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਕਿ ਵੱਖਰੀਆਂ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਨੇ ਵੱਖਰਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਵੱਖਰਾ, ਜੇ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਰਸਮੀ ਵੰਡ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

23. ਦੂਜਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹਰੀ ਰਾਮ ਦੀ ਵਸੀਅਤ ਹੈ (ਐਕਸ. ਪੀ.-3)। ਇਸ ਵਸੀਅਤ ਵਿੱਚ ਹਰੀ ਰਾਮ ਬਾਕੀ 3 ਘਰਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਮਾਧਵ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ (ਹਰੀ ਰਾਮ) ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਮੁਨਸ਼ੀ ਮਾਧਵ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਅਗਰਵਾਲ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਰੀ ਰਾਮ ਵੱਲੋਂ 6 ਮਕਾਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 3 ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵੇਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ 3 ਮਕਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵਸੀਅਤ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਹਰੀ ਰਾਮ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੇ 3 ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ ਬ੍ਰਿਜ ਮੋਹਨ, ਰਾਮੇਸ਼ਵਰ ਲਾਲ ਅਤੇ ਰਾਧਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਰਾਧਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਉਸ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਅਤੇ 3 ਪੁੱਤਰ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਇਮਾਰਤ ਨੰਬਰ 2 ਵਿੱਚ ਦੂਜੀ ਅਤੇ ਤੀਜੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਹਰੀ ਰਾਮ ਨੇ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਰਾਧਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੇ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਭਾਗਵਤ ਸ਼ਰਨ ਰਾਧਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾਵਾਂ ਬ੍ਰਿਜ ਮੋਹਨ ਅਤੇ ਰਾਮੇਸ਼ਵਰ ਲਾਲ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵੀ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀਆਂ।

24. ਇਹ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਅਤੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੰ. 1-3 ਨੇ ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਕਬਜ਼ਾਧਾਰੀ ਨੂੰ ਬੇਦਖ਼ਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਹਰੀ ਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਉਸਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ। ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਦਈ ਨੇ ਹਰੀਰਾਮ ਦੀ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਸੀਅਤ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ। ਮੁਦਈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰ. ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਚੁਣੇ ਗਏ ਵਸੀਅਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਕੇ 1-3. ਇਹ ਮਾਮੂਲੀ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਚੋਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਵਸੀਅਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਵਸੀਅਤ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਵਸੀਅਤ ਦੇ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਿਗਮ ਅਤੇ ਐਨ.ਆਰ. ਬਨਾਮ ਡਾਇਮੰਡ ਐਂਡ ਜੇਮ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਐਨਆਰ 11 ਇਸ

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਧਿਰ ਨੂੰ "ਗਰਮ ਅਤੇ ਠੰਡੇ", "ਤੇਜ਼ ਅਤੇ ਢਿੱਲੀ" ਜਾਂ "ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਅਤੇ ਬਦਨਾਮ" ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਧਿਰ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕਿਸੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਜਾਂ ਆਵਾਜਾਈ ਜਾਂ ਆਰਡਰ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਜਾਂ ਆਵਾਜਾਈ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਜਾਂ ਬਾਈਡਿੰਗ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

25. ਚੋਣ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਐਸਟੋਪਲ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਹੈ। ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਗਰਮ ਅਤੇ ਠੰਡਾ ਨਹੀਂ ਉਡਾ ਸਕਦੀ। ਕੋਈ ਵੀ ਧਿਰ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਧਨ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸਭ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਐਫ.ਡਬਲਯੂ. ਮੈਟਲੈਂਡ, ਕੈਮਬ੍ਰਿਜ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, 1947 ਦੁਆਰਾ ਸੰਧੀ 'ਇਕਵਿਟੀ-ਏ ਕੋਰਸ ਆਫ਼ ਲੈਕਚਰ' ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਲੇਖਕ ਨੇ ਚੋਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ:-

"ਚੋਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਡੀਡ ਜਾਂ ਵਸੀਅਤ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਾਧਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਸਾਧਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹਨ. ..'' ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਕਰਮ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਵਿਚਾਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਪਾਹੀ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ. ਬਨਾਮ ਲਾਲ ਚੰਦ ਪਬਲਿਕ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ. 12

ਮੁਦਈ ਨੇ ਹਰੀ ਰਾਮ ਦੀ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਕੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਬੇਦਖ਼ਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਕੇ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਹਰੀ ਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ, ਹੁਣ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਕਿ ਹਰੀ ਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਉਸਦੀ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਸੀ, ਗਲਤ ਹੈ।

26. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਵਾਹੀਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਾਧਵ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਉਮਰਾਓ ਲਾਲ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਐਚ.ਯੂ.ਐਫ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਐਚ.ਯੂ.ਐਫ ਦੇ ਫੰਡਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਉਕਤ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਐਚ.ਯੂ.ਐਫ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਐਚ.ਯੂ.ਐਫ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਖੋਜ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ।

27. ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਹਰੇਕ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੰਪਤੀ ਨਾਲ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹਾਂ। ਮੁਦਈ ਦੇ ਪੈਰਾ 9(2)(a) ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਰੀ ਰਾਮ ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਅਤੇ ਵਿਨੋਦ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਪੈਰਾ 9(2)(ਬੀ) ਵਿਚਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵੀ ਹਰੀ ਰਾਮ ਦੇ ਨਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕਾਸ਼ਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਭਾਗਵਤ ਸ਼ਰਨ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਟੀ ਐਚ ਆਰ ਐਲ ਆਰ ਐਸ.) ਬਨਾਮ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ [ਦੀਪਕ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ.]

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੈਰਾ 9(2)(ਸੀ) ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਹਰੀ ਰਾਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਹੀਆ ਲਾਲ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੈਰਾ 9(2)(d) ਵਿੱਚ ਵਰਣਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਹਰੀ ਰਾਮ ਦੇ ਨਾਮ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵਚਰਨ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਸਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਰਸਾਂ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਪੈਰਾ 9(2)(e) ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਜੋ ਹਰੀ ਰਾਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ, ਨੂੰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1969 ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਰੱਜੋ ਦੇਵੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

28. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ 9(2)(f) ਅਤੇ 9(2)(g) ਵਿੱਚ ਵਰਣਿਤ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਅਸ਼ੋਕ ਨਗਰ ਦੇ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਤੋਂ ਨੱਥੂ ਲਾਲ ਪੁੱਤਰ ਹਰੀ ਰਾਮ ਨੇ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਲਈਆਂ ਸਨ। ਮੁਦਈਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵੀ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਸਨ ਪਰ ਨੱਥੂ ਲਾਲ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਪੱਤੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੱਤੇ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਇਹ ਭੁਗਤਾਨ ਐਚ.ਯੂ.ਐਫ ਦੇ ਫੰਡਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈਆਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ 1951 ਵਿੱਚ ਨੱਥੂ ਲਾਲ ਨਾਬਾਲਗ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰੀ ਰਾਮ ਵੱਲੋਂ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨੱਥੂ ਲਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਲਗਭਗ 21 ਸਾਲ ਸੀ। ਉਹ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ 18 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਬਾਲਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਮਾਧਵ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਜਾਂ ਉਮਰਾਓ ਲਾਲ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਹ ਵੀ ਜਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਵੱਲੋਂ ਸਬੰਧਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਬਾਦਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਹੇਠਲੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਮੁਦਈ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਹੀਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਕੋਈ ਆਮਦਨ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਜ਼ਮੀਨ ਸਾਂਝੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

29. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਾਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ(ਆਂ) ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀ (ਜ਼) ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ ਦੀ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Pallav

PALLAV TਐੱਚAKUR ADVOCATE